

Klassieke Olympiaden 2019-2020

Opgaven Latijn

ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Latijnse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 vindt.
- Er zijn in totaal 25 vragen. Elke afzonderlijke vraag is 1 punt waard. In totaal kunnen 26 punten worden behaald.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een woordenboek Latijn-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

In de volgende tekst klaagt de schrijver over de gevaren van het wonen in de stad Rome. Voor een arm man die op een etage in een flatgebouw woont, zijn die veel ernstiger dan voor een rijke Romein in een herenhuis. In het voorafgaande heeft de schrijver de huizen buiten Rome geprezen.

Tekst

- Maar onze stad staat grotendeels te rusten
op dunne palen, die de huisbaas aanbrengt
als iets verzakt: de scheur lijkt goed verbonden,
195 de huurders worden weer in slaap gesust
onder een dreigend dak!*
- 197 Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
198 nocte metus. Iam poscit aquam, iam frivola transfert
199 Ucalegon, tabulata tibi iam tertia fumant:
200 tu nescis; nam si gradibus trepidatur ab imis,
201 ultimus ardebit quem tegula sola tuetur
202 a pluvia, molles ubi reddunt ova columbae.
203 Lectus erat Cordo Procula minor,
*één marmeren buffetje met zes vaasjes,
één drinkschaal op de plank eronder en
205 een beeldje van een slapende centaur,
en in een oude kist wat Griekse boeken,
dichtwerken, die de ratten graag verslonden.*
- 208 Nil habuit Cordus, quis enim negat? Et tamen illud
209 perdidit infelix totum nihil. Ultimus autem
210 aerumnae cumulus, quod nudum et frustra rogantem
211 nemo cibo, nemo hospitio tectoque iuvabit.
212 Si magna Asturici cecidit domus, horrida mater,
213 pullati proceres, differt vadimonia praetor.
214 Tum gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
215 Ardet adhuc, et iam accurrit qui marmora donet,

conferat inpensas;

(...)
 223 Voor wat
 je hier per jaar voor een donker hol betaalt
 225 koop je - wanneer je buiten 't Circus kunt! -
 bepaald een heel best huis buiten de stad
 met tuin en niet te diepe put, zodat je
 de jonge aanplant makkelijk benat.

Juvenalis, *Satiren III.193-227*

De Nederlandse vertalingen van de hand van M. d'Hane-Scheltema.

Aantekeningen

regel 197	incendium	brand
regel 197	incendia	<i>vul aan:</i> sunt
regel 198	frivola (onz. mv.)	armzalige huisraad
regel 199	Ucalegon	<i>fictieve naam van iemand die in hetzelfde huizenblok woont</i>
regel 199	tabulatum	etage
regel 199	fumo, fumare	roken
regel 200	trepido, trepidare	angstig heen en weer lopen
regel 200	imus	laagst
regel 201	quem	= is, quem
regel 201	tegula	dakpan
regel 202	pluvia	stortregen
regel 202	ovum	ei
regel 202	columba	duif
regel 203	lectus	bed
regel 203	Cordus	<i>naam van een arme man</i>
regel 203	Procula	<i>abl.; naam van een dwerg</i>
regel 210	aerumna	ellende
regel 210	cumulus	berg, toppunt, toevoeging; <i>vul aan:</i> est
regel 210	quod	(het feit) dat
regel 210	nudum	<i>vul aan:</i> eum
regel 210	frustum	brok (eten)
regel 211	hospitium	gastvrije ontvangst
regel 212	Asturisticus	<i>naam van een rijke Romein</i>
regel 212	horridus	met verwarde haren (<i>als teken van verdriet</i>); <i>vul aan:</i> est
regel 213	pullatus	in het zwart gekleed; <i>vul aan:</i> sunt
regel 213	procer, proceris	aristocraat
regel 213	vadimonium	tijdstip van een rechtszaak
regel 214	gemo	klagen over
regel 215	accurro	toesnellen
regel 215	qui	= aliquis qui
regel 215	marmor, marmoris	marmmer
regel 216	inpensa	bouwmateriaal

Vraag 1

Regel 197 *vivendum* is een:

- A. gerundium
- B. gerundivum
- C. participium perfectum passief
- D. participium praesens actief

Vraag 2

Regel 197 *nulli*

- A. congrueert met *nocte* (regel 198)
- B. congrueert met *metus* (regel 198)
- C. is een zelfstandig gebruikte dativus
- D. is een zelfstandig gebruikte genitivus bij *metus* (regel 198)

Vraag 3

Regel 198 *aquam*

Woorden als aquaduct en aquarium zijn etymologisch verwant met *aquam*. Noteer een ander Nederlands woord dat hiermee verwant is.

Vraag 4

Regel 195-196 *de huurders t/m dak*

- a. Citeer een Latijns woord uit regel 197 t/m 199 dat de situatie die in deze regels omschreven wordt samenvat.

Regel 198-199 *lam poscit t/m fumant*:

- b. Citeer een Latijns woord uit regel 197 t/m 199 dat de situatie die in deze regels omschreven wordt samenvat.

Vraag 5

Regel 198-199 *lam poscit t/m fumant*:

Welk stilistisch middel tref je niet aan in deze regels?

- A. alliteratie
- B. anafoor
- C. asyndeton
- D. chiasme
- E. litotes

Vraag 6

Regel 199-200

Waar woont Ucalegon ten opzichte van de jij-figuur?

- A. Ucalegon woont in een ander gebouw dan de jij-figuur.
- B. Ucalegon woont op een lagere verdieping dan de jij-figuur.
- C. Ucalegon woont op dezelfde verdieping als de jij-figuur.
- D. Ucalegon woont op een hogere verdieping dan de jij-figuur.

Vraag 7

Regel 201 *sola*

Dit woord is etymologisch verwant met:

- A. solarium
- B. solderen
- C. solide
- D. solo

Vraag 8

Regel 201

De naamval van *tegula sola* is:

- A. nominativus
- B. genitivus
- C. dativus
- D. accusativus
- E. ablativus

Vraag 9

Regel 202 *molles t/m columbae*

Zet deze zin om naar het enkelvoud.

Vraag 10

Regel 198-202 *iam t/m columbae*

Hoe noem je een dergelijke woning die hier omschreven wordt?

- A. domus
- B. insula
- C. tectum
- D. villa

Vraag 11

Regel 203

De betekenis van deze regel kan het best omschreven worden met:

- A. Cordus heeft een klein bed net zoals Procula.
- B. Het bed van Procula is kleiner dan dat van Cordus.
- C. Porcula is kleiner dan het bed van Cordus.
- D. Zelfs voor Procula is het bed van Cordus te klein.

Vraag 12

Regel 203 *lectus erat Cordo Procula minor*

M. d'Hane-Scheltema vertaalt deze regel als volgt:

“En je weet van Cordus toch: die had één piepklein bedje.”

Leg uit welk grammaticaal kenmerk van de Latijnse taal geleid heeft tot de vertaling “die had”.

Vraag 13

Regel 205 Centaur

Bekijk afbeelding A t/m D. Welke is een afbeelding van een centaur?

A.

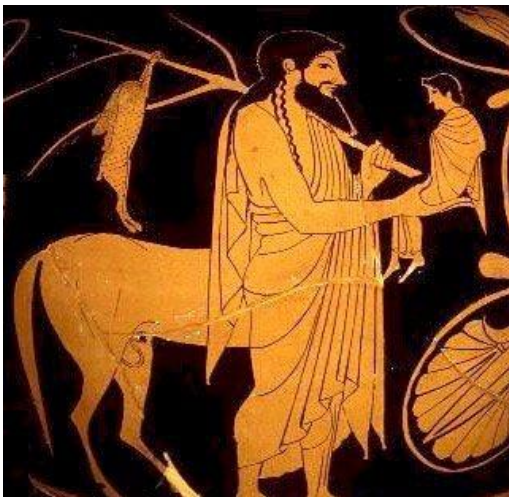
Bron: Wikipedia

B.

Bron: Wikipedia

C.

Bron: Wikipedia

D.

Bron: Wikipedia

Vraag 14

Regel 204-207

Citeer uit het vervolg het Latijnse woord dat de regels 204-207 samenvat.

Vraag 15

Regel 208-209 *Et tamen t/m nihil*

Leg uit dat deze zin een paradox bevat.

Vraag 16

Regel 208-211 *et tamen t/m iuvabit*

Uit deze regels valt op te maken wat het lot is van de door brand getroffen Cordus.

Wat is zijn lot?

- A. Hij is naakt en een bedelaar, maar mensen willen hem helpen aan voedsel en onderdak.
- B. Hij is naakt en een bedelaar, maar niemand wil hem helpen aan voedsel en onderdak.
- C. Hij maakt het goed en mensen helpen hem aan voedsel en onderdak.
- D. Hij maakt het goed, maar niemand wil hem helpen aan voedsel en onderdak.

Vraag 17

Regel 212

Astericus vormt een tegenstelling met:

- A. Ucalegon (regel 199)
- B. tu (regel 200)
- C. Cordo (regel 203)
- D. Procula (regel 203)

Vraag 18

Regel 212-213 *Si t/m praetor*

Citeer de drie woorden die een climax vormen.

Vraag 19

Regel 213 *praetor*

Het ambt van praetor maakt onderdeel uit van de cursus honorum. Welk van de volgende ambten maakte geen deel uit van deze loopbaan?

- A. aedilis
- B. censor
- C. consul
- D. quaestor

Vraag 20

Regel 214 *ignem*

De Romeinse god hiervan is:

- A. Apollo
- B. Jupiter
- C. Mercurius
- D. Vulcanus

Vraag 21

Regel 215 *qui marmora donet, conferat inpensas*

Citeer uit het voorafgaande vanaf regel 208 het Latijnse tekstelement dat hiermee een tegenstelling vormt.

Vraag 22

Regel 215 *donet* / regel 216 *conferat*
De verklaring voor de coniunctivus is:

- A. betrekkelijke bijzin, causaal
- B. betrekkelijke bijzin, finaal
- C. bijzin indirecte rede
- D. mogelijkheid

Vraag 23

Regel 225 't *Circus*

Bekijk afbeelding A t/m D. Welke afbeelding past bij de activiteiten in een circus?

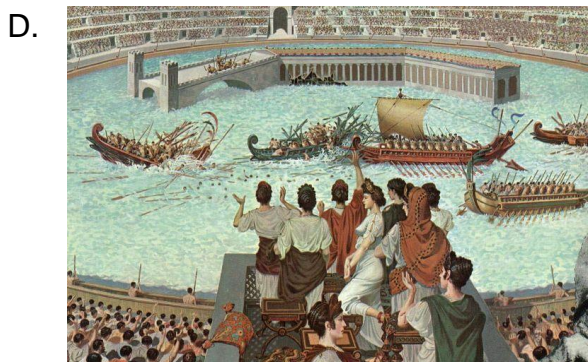
Bron: Varldenshistoria.se

Bron: MyElection.info

Bron: neh.gov

Bron: Pinterest

Vraag 24

Regel 193-227

Leg in eigen woorden uit welk beeld van de sociaal-economische situatie in Rome de auteur naar voren probeert te brengen.

Vraag 25

In het tv-programma *Welkom bij de Romeinen* speelde Paul de Leeuw de rol van de keizer die regeerde in de tijd van de bekende brand van Rome.

Bron: Youtube

Deze keizer was:

- A. Augustus
- B. Caesar
- C. Constantijn
- D. Nero

Einde